

Crna Gora
SKUPŠTINA
**Odbor za zdravstvo, rad
i socijalno staranje**
Broj: 00-63-12/22- 33/1
EPA: XXVII
Podgorica, 28. jul 2022. godine

Na osnovu člana 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, sa sjednice održane 26. jula 2022. godine, podnosi

**IZVJEŠTAJ
SA KONSULTATIVNOG SASLUŠANJA
NA TEME:
„ISPLATA SUBVENCIJA POSLODAVCIMA ZA ZAPOŠLJAVANJE LICA SA
INVALIDITETOM“
I
„REALIZACIJA PROGRAMA – „OSPOSOBLJAVANJE ZA SAMOSTALAN RAD“ I
„OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD KOD POSLODAVCA““**

I Na 34. sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, održanoj 07. juna 2022. godine, poslanik mr Boris Mugoša je podnio inicijativu za održavanje konsultativnog saslušanja, na teme:

- „Isplata subvencija poslodavcima za zapošljavanje lica sa invaliditetom“; i
- „Realizacija programa – „Osposobljavanje za samostalan rad“ i „Osposobljavanje za rad kod poslodavca““.

U skladu sa članom 73 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor je odlučio da održi konsultativno saslušanje 28. juna 2022. godine.

U cilju prikupljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, u skladu članom 73 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor je na konsultativno saslušanje pozvao sljedeća lica:

- Admiru Adrovića, ministra rada i socijalnog staranja; i
- Gorana Folića, direktora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore

Pozvana lica su se odazvala pozivu Odbora da prisustvuju predmetnom konsultativnom saslušanju.

Takođe, konsultativnom saslušanju su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali Milutin Vučinić, pomoćnik direktora za Sektor za mjere aktivne politike zapošljavanja i razvoj preduzetništva u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, Darko Moračanin, iz Ministarstva rada i socijalnog staranja i Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“.

II Mr Boris Mugoša, zamjenik predsjednika Odbora održao je uvodno izlaganje na sjednici, tokom kojeg je obrazložio svoju inicijativu za održavanje konsultativnog saslušanja. Govoreći o prvoj temi, istakao je problem neisplaćivanja, odnosno kašnjenja uplaćivanja, subvencija poslodavcima za zapošljavanje lica sa invaliditetom. U tom smislu je podsjetio na obavezu države propisanu Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom. Pojasnio je da ovakva situacija izaziva problem u dva pravca. Prvi se odnosi na nemogućnost ovih lica da zadrže svoja radna mjesta dok se drugi odnosi na nemogućnost poslodavaca da se prijave za reprogram poreskih potraživanja, jer zaposlenima po ovoj osnovi, ne mogu uplaćivati potrebne doprinose u nedostatku pomenutih subvencija. Obrazlažući drugu temu, naveo je da je izazvala dosta polemike u javnosti, i da je neophodno utvrditi kome i po kom osnovu su se dodjeljivala sredstva za dva programa: „Osposobljavanje za samostalan rad“ i „Osposobljavanje za rad kod poslodavca“. U tom smislu naveo je da je, po osnovu dva programa isplaćeno približno 1,4 miliona eura (približno 680 po programu), za oko 580 lica. Po osnovu programa „Osposobljavanje za rad kod poslodavca“, od ukupnog iznosa, isplaćeno je 250.000 državnim preduzećima, za 103 lica. U smislu svega navedenog istakao je upitnost potrebe da se toliki iznos sredstava, po osnovu ovih programa, uplaćuje rentabilnim državnim preduzećima i naglasio potrebu da se ta sredstva usmjere više ka privatnom sektoru.

Admir Adrović, ministar rada i socijalnog staranja, govoreći o prvoj temi saslušanja, rekao je da je isplata subvencija poslodavcima, koji zapošljavaju lica sa invaliditetom, regulisana Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, za čiju je implementaciju, u dijelu subvencija, zadužen Zavod za zapošljavanje Crne Gore, u okviru koga je organizovan Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom. U cilju praćenja mjera i aktivnosti za unapređenje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja OSI, kao i namjenskog korišćenja sredstava Fonda, ZZZCG obrazuje Savjet Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, koji čini pet članova, i to dva iz udruženja lica sa invaliditetom i po jedan iz resornog ministarstva i reprezentativnih organizacija poslodavaca i sindikata. Govoreći o drugoj temi saslušanja, rekao je da se mjere aktivne politike zapošljavanja, koje obuhvataju dva predmetna programa, definišu Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.

Direktor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore Goran Folić, u svom izlaganju se osvrnuo na prvu temu saslušanja. U uvodnom dijelu izlaganja upoznao je učesnike sjednice sa radom i načinom finansiranja, kao i namjenom korišćenja sredstava Fonda

za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom. Folić je, kada su u pitanju iznosi subvencija za poslodavce, predstavio uporedne podatke za 2020. godinu, kada je opredijeljeno 9.387.000 eura, 2021. godinu sa opredijeljenih 10.700.000 i 2022. godinu, do sada, sa opredijeljenih 4.945.000 eura. Govoreći o zastoju u isplati ovih subvencija naveo je da su razlozi:

- povećan broj lica sa invaliditetom na evidenciji Zavoda, gdje ih je, u ovom trenutku, 11.000;
- konstantan rast broja zahtjeva za ostvarivanje prava na subvencije za zapošljavanje OSI;
- povećanje obima posla uz mali broj izvršilaca u Fondu (8); i
- kašnjenje dostavljanja dokumentacije, od strane poslodavaca, na osnovu koje se vrši isplata subvencija.

Zavod je, u 2021. godini, imao 2.000.000 eura nedostajućih sredstava. Hronologija nastanka ovog problema datira iz 2014. godine zbog, kako je naveo, alarmantnog porasta broja poslodavaca koji ostvaruju pravo na isplatu subvencija. Takođe, rekao je da postoji veliki broj zahtjeva na čekanju za ostvarivanje ovog prava, a da je država u proteklih sedam godina, od kad je mjera subvencioniranja na snazi, poslodavcima isplatila 28.000.727 eura, dok je broj poslodavaca povećan gotovo 17 puta, odnosno 22 puta kada su zaposlene osobe sa invaliditetom u pitanju. Tokom izlaganja pomenuo je izvještaj i preporuke Državne revizorske institucije, kojima su sugerisane izmjene postojećeg pravilnika o uslovima, kriterijumima i postupku ostvarivanja prava na subvencije, sve u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti tokom revizije. Na kraju, istakao je problem nedostatka softverskog programa koji bi olakšao posao zaposlenima u Zavodu, u smislu obrade i skladištenja zahtjeva i, u tom smislu, najavio izradu dva aplikativna rješenja koja su u izradi. Od 01.01. do 31.12. 2021. godine podnijeto je 1739 zahtjeva za subvencije, od čega je 1540 poslodavaca ostvarilo to pravo, za 2474 lica. Od 01.01.2022. godine podnijeto je 700 zahtjeva.

Milutin Vučinić, pomoćnik direktora za Sektor za mjere aktivne politike zapošljavanja i razvoj preduzetništva u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore svojim izlaganjem se, ispred Zavoda, osvrnuo na drugu temu konsultativnog saslušanja. Učesnike sjednice je detaljno upoznao sa procedurom sprovođenja oba predmetna programa. S tim u vezi naglasio je da je procedura sprovođenja jasna i transparentna, od usvajanja programa do konkursa za realizaciju, sa svim elementima kao što su: predmet, uslovi, raspoloživa sredstva, vrijeme, mjesto i način realizacije kao i kriterijumi za izbor izvođača. Komentarišući navode poslanika Mugoše, naglasio je da nije dat prioritet ni privatnom ni javnom sektoru već da su uslovi i kriterijumi isti za sve. Uslovi koje poslodavac mora da ispuni su da:

- djelatnost poslovanja obavlja na teritoriji Crne Gore;
- mora biti registrovan najmanje 12 mjeseci za obavljanje date djelatnosti;
- mora izmiriti sve obaveze po osnovu poreza i doprinosa; i
- mora zaključiti ugovor o radu u trajanju navedenom u zahtjevu za realizaciju programa, a ne kraćem od šest mjeseci.

Kriterijumi opredjeljujući za izbor poslodavaca za realizaciju predmetnih programa su:

- značaj programa;
- održivost programa; i
- konkurentnost i razvijenost opštine sprovođenja programa.

Komisija za obradu zahtjeva i utvrđivanje liste učesnika javnog konkursa, nakon ocjenjivanja, primjenom navedenih kriterijuma, vrši bodovanje i utvrđuje rang listu učesnika konkursa, zaključio je Vučinić.

U radu sjednice učestvovao je i Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, koji je učesnike sjednice upoznao sa organizacijom, sastavom i načinom rada Saveza kao i izazovima i poteškoćama sa kojima su se susreli u proteklom periodu. Izrazio je otvorenost i spremnost za saradnju sa svim potencijalnim partnerima i relevantnim akterima iz ove oblasti kako bi se prevazišle barijere nastale u prethodnom periodu.

U raspravi, povodom predmetne teme, učestvovali su članovi Odbora: dr Srđan Pavićević, mr Boris Mugoša, mr Ivan Mitrović, Milosava Paunovića i dr Tamara Vujović. Takođe, učešće u diskusiji uzeo je i poslanika Suljo Mustafić, koji je sjednici prisustvovao u skladu sa članom 55 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, kao zainteresovani poslanik.

Tokom diskusije, povodom dvije teme saslušanja, bilo je riječi o:

- razlozima kašnjenja subvencija za zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- radu i načinu finansiranja Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom;
- nemogućnosti poslodavaca da se prijave za reprogram poreskih potraživanja;
- nepostojanju adekvatnih registara u oblasti socijalne politike;
- grant šemama;
- mjerama profesionalne rehabilitacije;
- broju nezaposlenih lica sa invaliditetom na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i stopi nezaposlenosti;
- broju poslodavaca koji su stekli pravo na subvencije kroz period od proteklih sedam godina; i
- kriterijumima za dobijanje subvencija i potencijalnim zloupotrebama.

Kada su predmetne teme u pitanju, utvrđena je neophodnost sistemskog uređenja oblasti socijalne politike kroz uvođenje jedinstvenog tijela za vještačenje invaliditeta, izmjene zakonskog okvira sa akcentom na Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom i uvođenje registara u ovoj oblasti.

Odbor je odlučio, da u skladu sa članom 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavi Ministarstvu zdravlja i Ministarstvu finansija, na dalju realizaciju sljedeće:

OCJENE I STAVOVE:

1. Odbor izražava zabrinutost zbog kašnjenja u isplatama subvencija za zapošljavanje lica sa invaliditetom i poziva Vladu Crne Gore, odnosno Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za zapošljavanje Crne Gore da preduzmu sve neophodne aktivnosti u cilju redovne isplate navedenih subvencija.
2. Odbor poziva Vladu Crne Gore, odnosno Ministarstvo rada i socijalnog staranja da ubrza aktivnosti na unapređenju normativnog okvira koji se odnosi na zakonska rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom i vještačenja invaliditeta, radi uspostavljanja pravednijeg sistema i efikasnijeg pristupa pravima za sve vrste materijalnih davanja, usluga i drugih prava lica sa invaliditetom.
3. Odbor sugeriše da se Poziv za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom - grant šeme objavljuje i sredstva, po navedenom pozivu, raspodijele, po mogućnosti, najkasnije do kraja drugog kvartala i da se navedena sredstva odnose na realizaciju aktivnosti za tu kalendarsku godinu.
4. Odbor poziva Vladu Crne Gore, odnosno Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za zapošljavanje Crne Gore da sagledaju problematiku dodjele sredstava po osnovu Programa "Osposobljavanje za rad kod poslodavca", u kontekstu kriterijuma za dodjelu tih sredstava i procenta participacije u tom programu privrednih subjekata u većinskom državnom vlasništvu koja ostvaruju značajne prihode iz redovnog poslovanja.
5. Odbor poziva Vladu Crne Gore da, prilikom koncipiranja zakona kojim se utvrđuju godišnja budžetska sredstva, predvidi adekvatan iznos sredstava za realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja, sa posebnim osvrtom na programe koji se odnose na zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Izlaganja članova Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao i lica pozvanih na konsultativno saslušanje, sadržana su u zapisniku sa 39. sjednice Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Srđan Pavićević